

Sjećanje na žrtve ropstva i transatlantske trgovine robljem

Transatlantska trgovina robljem predstavlja mračno i bolno poglavlje ljudske povijesti koje je trajalo više od 400 godina i koje broji više od 15 milijuna žrtava. Transatlantska trgovina robljem bio je trostrani trgovinski sustav Europe, zapadne Afrike i Amerika. Iako je ukinuta početkom 19. stoljeća, danas i dalje svjedočimo njezinim posljedicama. Rasističke ideologije korištene kako bi se opravdala trgovina robljem i danas oblikuju diskriminacijske stavove i ponašanje.

U ovom podcastu prisjećamo se žrtava ropstva i transatlantske trgovine robljem te istražujemo kako to mračno poglavlje povijesti i dalje utječe na svijet oko nas.

Za početak vratimo se u prošlost. U osamnaestom stoljeću Haiti je bio francuska kolonija u srcu Kariba gdje su porobljeni Afrikanci podnosili nezamislive muke. Dovedeni su ponajviše iz zapadnih dijelova Afrike i bili su izloženi dugim satima rada, ozljedama, bolestima, nasilju i pothranjenošću. U tom razdoblju ideali Francuske revolucije – sloboda, jednakost i bratstvo – pobudili su u Haićanima želju za slobodom. Međutim, kolonija je postala poprište borbe kolonijalnih sila poput Španjolske i Ujedinjene Kraljevine koje su podržavale razne frakcije gledajući svoje interese.

Usred tih previranja bivši rob Toussaint Louverture istaknuo se kao vođa i okupio svoje sugrađane Haićane u revolucionarnu pobunu koja je trajala od 1791. do 1804. Naposljetku, Haićanska revolucija bila je uspješna. Haićani su se izborili za svoju neovisnost od Francuske, a Haiti je postao prva država koju su osnovali bivši robovi. Taj povijesni trenutak nije samo označio kraj ropstva u Haitiju, nego je odjeknuo daleko i u konačnici doprinio ukidanju transatlantske trgovine robljem.

A sad natrag u sadašnjost. Kako bi odali počast žrtvama ropstva, Ujedinjeni narodi proglasili su 25. ožujka Međunarodnim danom sjećanja na žrtve ropstva i transatlantske trgovine robljem. Tog se dana prisjećamo počinjenih zločina te patnji i smrti ljudi koji su bili žrtve brutalne trgovine robljem. To je također prilika da se razvije svijest mladih o opasnostima rasizma i predrasuda. Poslušajmo što je o tome rekao glavni tajnik Ujedinjenih naroda António Guterres:

Milijuni afričke djece, žena i muškaraca prodani su u roblje i odvedeni preko Atlantika, daleko od svojih obitelji i zavičaja. Njihove su zajednice uništene, njihova tijela pretvorena u robu, a njihova ljudskost zanijekana. Povijest ropstva je povijest patnje i barbarstva koja pokazuje čovječanstvo u njegovu najgorem izdanju. No, to je također povijest zadivljujuće hrabrosti koja pokazuje ljudska bića u njihovu najboljem izdanju. Hrabrosti porobljenih ljudi koji su se pobunili unatoč nemogućim izgledima i abolicionista koji su progovorili protiv tog okrutnog zločina. Ipak, sjena transatlantske trgovine robljem i danas se nadvija nad nama. Vidljiva je nit koja se kroz stoljeća kolonijalnog izrabljivanja provlači do socijalnih i gospodarskih nejednakosti današnjice. I možemo prepoznati popularizaciju rasističkih ideja kako bi se racionalizirala nehumanost trgovine robljem u mržnji bjelačke nadmoći koja je danas u uzlaznoj putanji. Svi mi moramo se boriti protiv rasističkog nasljeđa ropstva.

Ključnu ulogu u borbi protiv rasizma i predrasuda ima obrazovanje. Stoga Ujedinjeni narodi naglašavaju važnost obrazovnih inicijativa čiji je cilj podučiti buduće generacije o uzrocima i posljedicama ropstva i istaknuti pouke naučene iz tog mračnog razdoblja. Primjerice, jedan od ključnih načina obrazovanja ljudi i podizanja svijesti je korištenje primjerenog rječnika. Upravo su stoga posljednjih godina povjesničari prestali koristiti riječ „rob“ i umjesto nje počeli koristiti izraz „porobljeni narodi“. Cilj im je naglasiti samu čovječnost koju je brutalni robovlasnički sustav pokušao izbrisati. UNESCO-ov projekt „Putevi porobljenih naroda“ pokrenut 1994. i Međunarodni dan sjećanja na žrtve ropstva i transatlantske trgovine robljem samo su neke od inicijativa kojima se želi istražiti povijest i posljedice transatlantske trgovine robljem i ropstva diljem svijeta.

Nadalje, Ujedinjeni narodi proglasili su razdoblje od 2015. do 2025. Međunarodnim desetljećem osoba afričkog podrijetla kako bi odgovorili na izazove s kojima se te osobe suočavaju, među kojima su sustavni rasizam i diskriminacija. Cilj je Međunarodnog desetljeća promicati poštovanje ljudskih prava, odati počast osobama afričkog podrijetla i ojačati pravni okvir za borbu protiv rasizma.

U lipnju 2020. Europski parlament postao je prva međunarodna institucija koja je proglasila transatlantsku trgovinu robljem i ropstvo zločinima protiv čovječnosti. U rezoluciji usvojenoj velikom većinom zastupnici su pozvali institucije i države članice Europske unije da „službeno priznaju prethodne nepravde i zločine protiv čovječnosti počinjene nad crncima i nebijelcima“. Obrazovanje zauzima važno mjesto u rezoluciji jer je Parlament preporučio, među ostalim, da se „povijest crnaca i nebijelaca“ uključi u školske kurikule.

Osim toga, svake godine oko 25. ožujka Europska mreža protiv rasizma u suradnji sa zastupnicima i Europskom komisijom organizira Tjedan za antirasizam i raznolikost. Cilj mu je osigurati financijsku, sociokulturnu i psihološku odštetu potomcima žrtava ropstva.

Povijest ropstva i njegovo rasističko nasljeđe kojem svjedočimo i dalje imaju utjecaj na naše društvo. Ključno je prisjetiti se prošlosti i odati počast aktivistima poput Toussainta Louverturea koji je vodio pobunu protiv ropstva u Haitiju. Obrazovanjem i koordiniranim djelovanjem kako na europskoj tako i na međunarodnoj razini ulažu se naponi u borbu protiv rasizma, podizanje javne svijesti, promicanje jednakosti i stvaranje uključivijeg i pravednijeg društva za sve.

Ovaj podcast omogućio vam je Europski parlament. Poslušajte i druge podcaste na Europarl radiju, internetskom radiju Europskog parlamenta.